

Kronika

Konferencja jubileuszowa Instytutu Języka Polskiego PAN Przyszłość językoznawstwa — językoznawstwo przyszłości, Kraków—Przegorzały, 11–12 czerwca 2013 r.

Dnia 1 października 1973 roku na mocy uchwały Prezydium Polskiej Akademii Nauk powołany został do życia Instytut Języka Polskiego PAN. Od tamtej chwili minęło czterdzieści lat. Dla uczczenia tej także ważnej rocznicy zorganizowana została przez Komitet Językoznawstwa PAN oraz Instytut Języka Polskiego PAN ogólnopolska konferencja jubileuszowa pod hasłem Przyszłość językoznawstwa — językoznawstwo przyszłości. Za nadrzędny cel przedsięwzięcia organizatorzy uznali prezentację nowych projektów badawczych i nowych metodologii w dziedzinie polskiej lingwistyki.

Jak ważna jest to tematyka, można się było przekonać, studiując listę badaczy, którzy zgłosili chęć udziału w organizowanym spotkaniu. Na konferencję przybyło niemal osiemdziesięciu referentów reprezentujących zagraniczne ośrodki badawcze oraz najważniejsze uczelnie i instytucje związane z krajowym językoznawstwem. W trakcie obrad posłuchać można było zarówno wystąpień najbardziej uznanych współczesnych polskich lingwistów, jak i uczonych młodszego pokolenia, rozpoczynających obecnie karierę naukową.

Konferencja została objęta honorowym patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego. W liście skierowanym do organizatorów podkreślił on wybitne zasługi Instytutu Języka Polskiego PAN dla polskiej nauki oraz wyraził swoje zaangażowanie w ochronę polszczyzny i przywiązanie do języka polskiego jako wartości ogólnonarodowej.

Konferencję otworzył okolicznościowy referat dyrektora Instytutu Języka Polskiego PAN prof. dra hab. Piotra Żmigrodzkiego pt. Instytut Języka Polskiego PAN i jego wkład w dorobek polskiego językoznawstwa. Prelegent przedstawił w nim najważniejsze publikacje książkowe, których autorami są byli i obecni pracownicy Instytutu. Przegląd przedstawionych prac uzmysławia tematyczną oraz metodologiczną wszechstronność badań prowadzonych w krakowskim ośrodku językoznawczym.

W dalszej części obrad wygłoszone zostały referaty, które podzielić można na trzy grupy tematyczne. Pierwsza gromadzi wystąpienia zmierzające do stworzenia swoistej syntezy współczesnej lingwistyki polskiej w jakimś jej obszarze, co bezsprzecznie prowadzi ku rozważaniom o stanie obecnym oraz perspektywach na przyszłość. W tej grupie referatów wymienić można między innymi: I. Bobrowskiego O przedmiotach językoznawstwa, S. Gajdy Językoznawstwo XXI wieku, R. Przybylskiej Językoznawstwo praktyczne czy stosowane — jaka przyszłość?, P. Żmigrodzkiego O najważniejszych zadaniach polskiego językoznawstwa w XXI wieku, M. Grochowskiego O przyszłości składni języka polskiego, B. Walczaka Popularyzacja wiedzy językoznawczej dawniej i dziś, G. Habrajskiej oraz A. Awdiejewa Komunikatywizm a granice językoznawstwa, B. Czopek-Kopciuch Onomastyka przyszłości, K. Skowronek Inspiracje socjologiczne w onomastyce — nowe i stare związki, T. Lewaszkiewicz Językoznawcze studia doktoranckie w Polsce i w innych krajach (na tle programów studiów pierwszego i drugiego stopnia), P. Pawelca Aktualizacja terminologii i propozycje usprawnień w sposobie kształcenia młodych językoznawców.

Druga grupa wystąpień, zdecydowanie najobszerniejsza, gromadzi prezentacje planowanych, inicjowanych, kontynuowanych bądź dopiero zakończonych naukowych projektów lingwistycznych. Szczególne miejsce w tym zbiorze zajmują referaty skupiające się wokół bliskich programowo Instytutowi Języka Polskiego PAN bądź wręcz związanych z nim organizacyjnie przedsięwzięć leksykograficznych, mianowicie Nowego słownika walencyjnego języka polskiego (F. Skwarski, E. Hajnicz, A. Patejuk, A. Przepiórkowski, M. Świdziński, M. Woliński), Słownika gramatycznego języka polskiego (Z. Saloni, M. Woliński, R. Wołosz, W. Gruszczyński, D. Skowrońska), Etymologicznego słownika gwar polskich (J. Waniakowa), Słownika gwar spiskich (F. Sowa, H. Grochola-Szczepanek), Słownika łaciny średniowiecznej (A. Maciąg), Słownika nazw wodnych Polski (U. Bijak, P. Swoboda) oraz Leksykonu skrótów historycznych (A. Majewska-Wójcik, M. Smoleń-Wawrzusiszyn).

Istotną część obrad stanowiły również wystąpienia dotyczące zagadnień naukowych związanych z tworzeniem elektronicznych korpusów, które stanowią niezbędny, choć wciąż niedoceniany punkt wyjścia nowoczesnych badań materiałowych w lingwistyce. W trakcie konferencji można było zapoznać się z Wordnetem — słowosiecią dla języka polskiego (E. Rudnicka, M. Maziarz, M. Piasecki), bankiem drzew składniowych SKŁADNICA (M. Woliński), projektem Elektronicznego korpusu tekstów polskich z XVII i XVIII wieku (D. Adamiec, W. Gruszczyński, M. Ogrodniczuk), Korpusem łaciny średniowiecznej w Polsce (K. Nowak), Polskim Korpusem Listów Pożegnalnych (M. Zaśko-Zielińska, M. Piasecki) oraz Korpusem polskiego języka migowego (P. Rutkowski, J. Filipczak, J. Łacheta, S. Łozińska, P. Mostowski).

Ostatnia grupa referatów dotyczących projektów naukowych związana była z badaniami materiałowymi leksyki. M. Bańko oraz D. Svobodová mówili o czynnikach adaptacji zapożyczeń leksykalnych, E. Kaczmarska oraz A. Rosen o słowach, których brakuje w polszczyźnie, P. Fliciński o idiomach w dziewiętnastowiecznej prasie poznańskiej, E. Koziół-Chrzanowska o reproduktach języka polskiego, M. Rutkowski o dyskursywno-konwersacyjnym opisie polskiej rozmowy urzędowej.

Trzecia grupa referatów, znamienita dla rozumianej szeroko współczesnej lingwistyki, dotyczyła nie zagadnień stricte naukowych, lecz tematyki związanej z zadaniami pomocniczymi, które poprzedzają właściwe działania badawcze i stanowią ich niezbędny składnik. W tej grupie wystąpić warto wspomnieć o dwóch przedsięwzięciach.

Pierwsze z nich to powstający w Instytucie Podstaw Informatyki PAN CLIP, czyli portal internetowy gromadzący informacje o projektach, narzędziach oraz zespołach związanych z komputerowym przetwarzaniem języka polskiego (A. Przepiórkowski, M. Ogrodniczuk). Drugi z projektów to Repozytorium Cyfrowe Instytutów Naukowych (RCIN). Jego celem jest digitalizacja źródeł drukowanych oraz rękopiśmiennych związanych z poszczególnymi instytutami Polskiej Akademii Nauk. W trakcie obrad przedstawione zostały zagadnienia związane z pracą zespołu krakowskiego, który działa przy Instytucie Języka Polskiego PAN (S. Seweryn, O. Reizes-Dzieduszycka, M. Bereziński).

Ze względu na wielość i wagę podjętych rozważań konferencję Przyszłość językoznawstwa — językoznawstwo przyszłości uznać można bez wątpienia za ważne ogólnopolskie wydarzenie naukowe w zakresie polskiego językoznawstwa. Zainicjowane przez Komitet Językoznawstwa PAN oraz Instytut Języka Polskiego PAN spotkanie stało się jedyną w swoim rodzaju okazją do prezentacji najważniejszych osiągnięć współczesnej lingwistyki, najistotniejszych obecnie zagadnień z nią związanych, jak również szansą na rozpowszechnienie informacji o właśnie podjętych inicjatywach badawczych. Konferencja pozwoliła na wymianę poglądów w zakresie najnowszych metodologii językoznawczych, na konstruktywne dyskusje dotyczące priorytetów współczesnej lingwistyki oraz na określenie najważniejszych zadań polskiego językoznawstwa w przyszłości.

Monika Biesaga
Kraków, Instytut Języka Polskiego PAN